

KINDEREN EN ECHTSCHEIDING

Jef De Vriese

In de drukte en de crisis van een echtscheiding worden kinderen vaak vergeten. Volwassenen zijn op dat moment zo vol van zichzelf, dat ze geen idee hebben van de leefwereld van het kind. Pastorale werkers worden in beslag genomen door de eisen van de volwassenen en gaan voorbij aan de kinderen die onmondig zijn of geen kanalen hebben om hun nood kenbaar te maken.

Dit artikel roept enkele probleemreacties op van volwassenen die kinderen ernstig in de knoei kunnen brengen.

1. OVERBESCHERMING

Ouders hebben de neiging kinderen te beschermen. Dat hoeft niet verkeerd te zijn, en is meestal noodzakelijk. Gelukkig neigen de meeste ouders er toe hun kinderen voor negatieve invloeden te vrijwaren. Toch is dit niet altijd een terechte reflex. Overdreven bescherming heeft immers ook negatieve effecten.

Ouders willen kinderen beschermen tegen probleem informatie. Hun doel is dat de kinderen niet gekwetst worden of emotioneel meegesleurd geraken in ruzie en conflict. Indien het achterhouden van informatie echter zo wordt toegepast dat het kind uiteindelijk niet meer weet wat er aan de hand is, terwijl het toch aanvoelt dat er iets zeer ernstigs gebeurt, gaat het kind allerlei veronderstellingen maken. "Komt papa niet thuis omdat ik iets verkeerd gedaan heb?" Indien het kind geen duidelijkheid heeft omtrent de oorzaak van het conflict, voelt het zich verantwoordelijk voor de problemen, hetgeen schuldgevoelens op zal roepen. Het twijfelt of het nog geliefd en aanvaard is. Gebrek aan informatie veroorzaakt massale onzekerheid. Het kind, wiens vertrouwen in relaties reeds geschokt is door wat er met de ouders gebeurt, wordt verder relationeel in de kou gezet doordat het niet meer weet wat het aan de relatie met de individuele ouders heeft. Van daaruit kunnen ook toekomstige relaties nog dieper besmet worden met onzekerheid. Elk gevoel van veiligheid en bescherming in relaties wordt zowel nu, als voor de toekomst, ondermijnd.

Het is beter met kinderen open en eerlijk te zijn. Dit betekent niet dat alle details besproken moeten worden, maar wel dat er uitleg nodig is dat het probleem bij papa en mama ligt. Bij het geven van deze informatie mag het kind niet in de discussie van de ouders betrokken worden. Het kind moet emotioneel beschermd worden. Dat gebeurt niet door de andere partner als de slechte af te schilderen. Dergelijke informatie scheurt het kind emotioneel uit elkaar. Wat nodig is, is dat het kind er van verzekerd wordt dat ondanks de problemen van papa en mama, ze allebei veel van het kind houden.

Die liefde moet dan ook praktisch uitgedrukt kunnen worden door het bezoekrecht, ook al is dit belastend voor de ouder bij wie het kind verblijft.

Oorspronkelijk verschenen in Tijdschrift voor Theologie en Pastorale Counseling

6de jaargang, 4de kwartaal 1994, nr. 24, p 7-14

© Centrum voor Pastorale Counseling v.z.w.

U kunt dit artikel voor persoonlijk gebruik downloaden en printen in de layout waarin het zich bevindt. Kopiëren voor gebruik in eigen gemeente, bijbelstudiegroep, etc., is toegestaan. Kopieën mogen niet verkocht worden voor een bedrag dat hoger is dan de werkelijke kopiekosten. Het is niet toegestaan in de tekst wijzigingen aan te brengen of delen van de tekst afzonderlijk te publiceren. Voor overname van de tekst via een tijdschrift, nieuwsbrief, reader, cursus, website, digitale drager of enige andere publicatie is toestemming vereist. Mail: info@devriese.eu. Website: www.devriese.eu

Regelmatig bezoek geeft het kind erkenning. Ook al komt het kind door het bezoekrecht in negatieve situaties, dan nog wegen de risico's daarvan niet op tegen het ontzeggen van liefde vanwege de andere ouder. Ook de grootouders mogen niet uit het oog verloren worden. Het kind heeft behoefte aan hun liefde, maar zij hebben ook behoefte aan hun kleinkind. De grootouders staan meestal buiten de ruzie van het echtpaar, maar delen wel in de klappen van de scheiding. Ouders dragen de verantwoordelijkheid om ook de grootouders emotioneel niet in de kou te laten staan.

Overbescherming houdt het kind afhankelijk. Groei naar volwassenheid kan alleen indien het kind de kans krijgt om in risicosituaties te komen. Uiteraard moeten die risico's gedoseerd worden, mede afhankelijk van de leeftijd van het kind. Het is echter beter een bekend risico toe te laten, dan het kind langdurig voor elk probleem te beschermen. Door overbescherming krijgt het kind niet de kans zich emotioneel te ontwikkelen, zelf een mening te vormen, verantwoordelijkheid op te nemen en problemen aan te pakken. Het gevolg is een zwakke persoonlijkheid, die zich op ongezonde wijze onderwerpt. Ook het tegenovergestelde is mogelijk: op een bepaald moment aanvaardt het kind de overbescherming niet meer en krijgt rebellie de bovenhand.

Voorbeeld

Roos woont alleen met twee kinderen. Zij was getrouwd met Jeroen, die naar zijn gezin niet meer omziet. De schoonouders van Roos willen de kinderen regelmatig bezoeken en voor een weekend bij hen thuis hebben. Dat willen de kinderen ook graag. Roos ziet dit niet zitten, omwille van het feit dat dit haar herinnert aan het stukgelopen huwelijk, en omdat ze haar kinderen wil beschermen tegen een eventuele ontmoeting met Jeroen. Verder zijn haar schoonouders vegetariërs die er allerlei oosterse filosofieën op na houden. Als christen ouder wil Roos haar kinderen hiertegen beschermen.

Principes:

De kinderen hebben bevestiging en erkenning nodig. De breuk tussen Roos en Jeroen mag geen aanleiding zijn om de relatie met de schoonouders af te breken. De kinderen houden van een bezoek aan de schoonouders en hebben hun liefde nodig.

De kans dat Jeroen bij zijn ouders op de stoep staat terwijl de kinderen daar zijn is reëel. Dat risico moet gelopen worden. Het ontzeggen van sociale relaties en het voorkomen van contact met hun vader zal wellicht ernstiger emotionele gevolgen hebben. Uiteraard is de situatie onbevredigend, maar er is geen goede en gemakkelijke oplossing.

Het is niet noodzakelijk verkeerd de kinderen onder de invloed van de schoonouders te laten, ook al zijn ze met oosterse dingen bezig. Het risico is bekend. Misschien is het veiliger de kinderen wat langer bij de schoonouders te laten wanneer ze wat ouder zijn. Misschien moet er begonnen worden met een bezoek van een namiddag. Dat bezoek kan dan geëvalueerd worden. Zijn eventuele negatieve effecten bespreekbaar met de kinderen? Kan de duur van het bezoek uitgebreid worden? Als een bezoek aan de schoonouders gebrek aan discipline en ongehoorzaamheid tot gevolg heeft, kan dit dan nadien hersteld worden? Kunnen de kinderen voorbereid worden op een nieuw bezoek? Gaat het daarna beter? Later komen de kinderen toch in omstandigheden waar Roos niet aanwezig is en waarin ongehoorzaamheid, verkeerde invloeden, enz., een rol

Oorspronkelijk verschenen in Tijdschrift voor Theologie en Pastorale Counseling

6de jaargang, 4de kwartaal 1994, nr. 24, p 7-14

© Centrum voor Pastorale Counseling v.z.w.

U kunt dit artikel voor persoonlijk gebruik downloaden en printen in de layout waarin het zich bevindt. Kopiëren voor gebruik in eigen gemeente, bijbelstudiegroep, etc., is toegestaan. Kopieën mogen niet verkocht worden voor een bedrag dat hoger is dan de werkelijke kopiekosten. Het is niet toegestaan in de tekst wijzigingen aan te brengen of delen van de tekst afzonderlijk te publiceren. Voor overname van de tekst via een tijdschrift, nieuwsbrief, reader, cursus, website, digitale drager of enige andere publicatie is toestemming vereist. Mail: info@devriese.eu. Website: www.devriese.eu

spelen. Is het niet beter nu een bekend risico te lopen en de kinderen te leren er mee om te gaan, dan hen nu te beschermen met het gevaar dat ze later in onbekende en onberekenbare risico's terecht komen die ze niet hebben leren hanteren? Kan het probleem dat Roos ziet met de schoonouders aangegrepen worden als een mogelijkheid tot volwassenwording?

2. ZELFBEKLAG

"Wat heb ik een moeilijk lot te dragen." "Mijn kruis is zwaar." Dit zijn begrijpelijke uitspraken. Ze zijn ook waar. Een echtscheiding en haar gevolgen zijn ontzettend. Voortdurend zelfbeklag vangt de ouders mogelijk in egocentrisme. De ik-geïntereerde leefwereld eist exclusieve aandacht voor de eigen noden. De boodschap die de ouder uitstraalt is: "Er is geen hoop meer".

Hiermee wordt de bodem uit de hoop van het kind geslagen en wordt voorbijgegaan aan de nood van het kind. Zodoende verliest het kind beide ouders: één is fysiek niet meer aanwezig, de ander is emotioneel weg.

Let hier op voor de symptomen van depressie: ongestructureerd leven, onregelmatige eet- en slaapgewoonten, verwaarlozing van zichzelf, enz. Het kind reageert hierop door ook zijn eet- en slaapgewoonten te wijzigen, en ontwikkelt zelf ook andere symptomatische reacties, zoals nachtmerries, driftbuien, enz. Wie in een echtscheiding verwickeld is, doet er goed aan de dagelijkse routine te bewaren. Indien er veranderingen nodig zijn, bijvoorbeeld door de verplichting te gaan werken, moeten deze consequent doorgevoerd worden, zodat er zo snel mogelijk een nieuwe voorspelbare dagindeling komt.

Het is belangrijk te luisteren naar de behoefte van het kind. Bij rebellie en ongehoorzaamheid lost het vaak niets op om repressief op te treden. Vaak zijn dit symptomen van gebrek aan aandacht. De oplossing ligt dan niet in het onderdrukken van de rebellie, maar in het geven van liefde en het tonen van interesse in de leefwereld van het kind. Ook in een echtscheiding moet de ouder geïntereerd zijn op de nood van het kind en de nodige aandacht schenken op het niveau van het kind.

Voorbeeld

Marc zorgt voor zijn drie kinderen. Rita woont samen met een andere man. Marc heeft het moeilijk. Zijn job en de zorg voor de kinderen combineren weegt zwaar. De kinderen rebelleren en huilen vaak omdat ze naar mama willen. Enkele voorbeelden van wat Marc doet:

Alhoewel hij dagelijks geconfronteerd wordt met de gevolgen van de scheiding, belast hij de kinderen niet met zijn rouwproces. De kinderen weten dat hij het moeilijk heeft, maar hij praat daar niet elke dag over. Als hij er toch over praat laat hij ook zien hoe de Heer hem helpt om dit te verwerken.

Marc kan niet op tijd thuis zijn om de kinderen van school te halen. Er zijn meteen afspraken gemaakt omtrent naschoolse opvang, nieuwe gezinstijden (maaltijden, ontspanning, enz.).

De oudste zoon heeft op de scheiding gereageerd met veel agressie. De grote discussie tussen Marc en zijn zoon was omtrent de noodzaak van het opruimen van zijn kamer. Vroeger deed mama dit, nu moet de zoon dit zelf doen, wat hij pertinent weigert. De eerste reactie van Marc was om zijn zoon met strenge

Oorspronkelijk verschenen in Tijdschrift voor Theologie en Pastorale Counseling

6de jaargang, 4de kwartaal 1994, nr. 24, p 7-14

© Centrum voor Pastorale Counseling v.z.w.

U kunt dit artikel voor persoonlijk gebruik downloaden en printen in de layout waarin het zich bevindt. Kopiëren voor gebruik in eigen gemeente, bijbelstudiegroep, etc., is toegestaan. Kopieën mogen niet verkocht worden voor een bedrag dat hoger is dan de werkelijke kopiekosten. Het is niet toegestaan in de tekst wijzigingen aan te brengen of delen van de tekst afzonderlijk te publiceren. Voor overname van de tekst via een tijdschrift, nieuwsbrief, reader, cursus, website, digitale drager of enige andere publicatie is toestemming vereist. Mail: info@devriese.eu. Website: www.devriese.eu

straffen aan te pakken, wat de zaak alleen maar verergerde en de ongehoorzaamheid uitbreidde naar andere gebieden. Marc heeft geleerd om niet op de rebellie te reageren, maar in de eerste plaats na te gaan wat zijn zoon emotioneel en relationeel nodig heeft. In plaats van zich boos te maken omwille van de wanordelijke kamer heeft hij zijn zoon op een keer meegenomen naar de voetbal. Sinds zij dit regelmatig samen doen, hebben vader en zoon iets gemeenschappelijks, en is de strijd om het opruimen nauwelijks nog aan de orde. De zoon voelde zich verlaten na het vertrek van mama. De wanorde in de kamer was een uitdrukking van zijn lusteloosheid. Rebellie betekende: "Ik heb een probleem. Geeft er iemand aandacht aan wat ik belangrijk vind?" Een betere relatie met papa heeft de rebellie grotendeels ingedijkt.

De andere kinderen zijn twee meisjes. Sara verwerkt moeilijkheden door het zoeken van aandacht: praten, knuffelen, enz. Nina houdt liever afstand. Zij verwerkt de problemen door een flinke wandeling. Marc probeert hen hierin te respecteren. Hij zorgt ervoor om wekelijks tijd vrij te hebben om intens met Sara te praten, maar ziet erop toe dat het praten geen negatieve hersenspoeling wordt. Hij probeert zich niet buitengesloten te voelen wanneer Nina alleen gaat wandelen, maar houdt wel in de gaten of deze reactie Nina niet sociaal isoleert. Nina heeft goed contact met een jeugdleader in de gemeente. Daarvoor is Marc dankbaar. Hij zou liever zelf intenser met Nina omgaan, maar hij is blij dat de gemeente op dit moment aan Nina kan geven wat ze van hem (nog) niet aanvaardt.

3. ONGEGRONDE SCHULDGEVOELENS

Ongegronde schuldgevoelens ontstaan wanneer iemand niet ingaat op vergeving of bezwaard blijft door het dragen van de gevolgen van de verkeerde dingen uit het verleden. Dit kan naar het kind het signaal sturen: "Ik heb iets verschrikkelijks gedaan. Hoe kan ik dit ooit goed maken?"

Dergelijke schuldgevoelens kunnen leiden tot grote toegeeflijkheid. Alle wensen van het kind worden vervuld, ter compensatie van de geleden schade door de scheiding. Het kind kan hierdoor met de ouder een chantage-relatie ontwikkelen: "Als je echt van mij houdt en beseft wat jullie scheiding heeft aangericht, dan doe je nu wat ik verlang". Weigering vanwege de ouder wordt als gebrekkige liefde geïnterpreteerd. Ouderliefde wordt datgene doen wat het kind wenst.

Schuld en schuldgevoelens moeten erkend worden, maar mogen niet tot een martelaarsrol leiden waarbij de ouder de wensen van het kind ondergaat. De grenzen van wat fatsoenlijk is en de leefregels van het gezin moeten blijven liggen waar ze vroeger lagen. Dat is niet eenvoudig, omdat de overblijvende ouder zijn best wil doen om de gebroken vertrouwensband bij het kind te herstellen. Dat vertrouwen wordt op lange termijn echter beter hersteld door consequent handelen, dan door toegeeflijkheid zonder grenzen.

Voorbeeld

Riet voelde zich schuldig aan de scheiding, misschien niet zozeer naar haar ex-man toe, maar in elk geval betreffende de gevolgen voor de kinderen. Zij was

Oorspronkelijk verschenen in Tijdschrift voor Theologie en Pastorale Counseling

6de jaargang, 4de kwartaal 1994, nr. 24, p 7-14

© Centrum voor Pastorale Counseling v.z.w.

U kunt dit artikel voor persoonlijk gebruik downloaden en printen in de layout waarin het zich bevindt. Kopiëren voor gebruik in eigen gemeente, bijbelstudiegroep, etc., is toegestaan. Kopieën mogen niet verkocht worden voor een bedrag dat hoger is dan de werkelijke kopiekosten. Het is niet toegestaan in de tekst wijzigingen aan te brengen of delen van de tekst afzonderlijk te publiceren. Voor overname van de tekst via een tijdschrift, nieuwsbrief, reader, cursus, website, digitale drager of enige andere publicatie is toestemming vereist. Mail:

info@devriese.eu. Website: www.devriese.eu

niet in staat geweest om haar kinderen een gezellige thuis aan te bieden. Dit probeerde ze goed te maken door inschikkelijk te zijn. De wensen van de kinderen werden nummer één op haar prioriteitenlijst. De gevolgen:

De kinderen beschrijven Riet als een vrouw zonder ruggengraat.

Riet heeft zich afgesloofd om alles voor de kinderen te doen en heeft daardoor zichzelf verwaarloosd. Zij kan niet meer.

De kinderen zijn niet stressbestendig. Bij het minste wat fout loopt, geraken ze in paniek. Ze kiezen voor de weg van de minste weerstand: problemen voorkomen, vermijden of negeren. Het gezin wordt gekenmerkt door een algemeen gebrek aan structuur en discipline. De kinderen hebben ook geen "ruggengraat".

4. DE ANDER ALS DE SLECHTE AFSCHILDEREN

Echtscheiding laat naar de andere partner toe een boel agressie na. Men is geneigd vooral de negatieve aspecten van de ander te benadrukken. Het goede wordt niet herinnerd. Eerlijkheid en nuchterheid tegenover de vroegere partner is belangrijk. De ander was niet de slechtste persoon van de hele wereld. Hij was ook niet de beste mens op aarde. Er is evenwicht nodig in het beeld dat men van de ander bewaart, maar zeker van het beeld dat men van de ander aan het kind geeft.

Indien de andere partner tegenover het kind met negatieve eigenschappen en motieven afgeschilderd wordt, wordt hij buiten spel gezet. Het kind dreigt die ouder niet alleen fysiek, maar ook emotioneel te verliezen. Dit veroorzaakt een extra deuk in de geborgenheid en de ontwikkeling van de persoonlijkheid. Kinderen hebben het nodig ook de fijne momenten van vroeger te kunnen koesteren en de andere ouder te betrekken in hun volwassenwording. Jongens hebben hun vader nodig en meisjes hun moeder. De ouder van hetzelfde geslacht geeft een voorbeeld m.b.t. de eigen identiteit. Het kind vindt een model van de eigen seksuele identiteit bij de ouder van hetzelfde geslacht.

Kinderen toelaten contact te onderhouden en positief te denken over de andere ouder helpt hen, maar ook de volwassenen zelf, te leven vanuit Gods vergeving. Ondanks Gods scheiding met zijn volk, ging zijn hart toch uit naar herstel, verzoening, en het aandacht schenken aan de noden van zijn volk. Als God Zijn toorn afwendt op Zijn eigen Zoon, dan behoren christenen ook hun toorn op zij te zetten, het oordeel over de zonde van de ander aan God over te laten, en de ander een kans te geven iets positiefs te betekenen in het leven van zijn kinderen.

De ander als de slechte afschilderen kan ook door zelf toegeeflijk te zijn en het kind te verwennen: "Kijk eens hoe goed ik ben". Dit soort "goedheid" is niet echt. Het vloeit voort uit eigenbelang. Het bereidt het kind ook niet voor op het echte leven. In het leven krijg je niet alles wat je vraagt. Kinderen moeten leren daarmee om te gaan.

Voorbeeld

Oorspronkelijk verschenen in Tijdschrift voor Theologie en Pastorale Counseling

6de jaargang, 4de kwartaal 1994, nr. 24, p 7-14

© Centrum voor Pastorale Counseling v.z.w.

U kunt dit artikel voor persoonlijk gebruik downloaden en printen in de layout waarin het zich bevindt. Kopiëren voor gebruik in eigen gemeente, bijbelstudiegroep, etc., is toegestaan. Kopieën mogen niet verkocht worden voor een bedrag dat hoger is dan de werkelijke kopiekosten. Het is niet toegestaan in de tekst wijzigingen aan te brengen of delen van de tekst afzonderlijk te publiceren. Voor overname van de tekst via een tijdschrift, nieuwsbrief, reader, cursus, website, digitale drager of enige andere publicatie is toestemming vereist. Mail:

info@devriese.eu. Website: www.devriese.eu

Mia en Geert zijn reeds jaren uit elkaar. Hun enige dochter, Heidi, die door Mia is opgevoed, gaat trouwen. Zowel Mia als Geert hebben zich ingezet om de ander als het zwarte schaap af te schilderen.

Heidi heeft steeds geprobeerd met allebei haar ouders goed contact te bewaren. Ze is erin geslaagd haar vader regelmatig op te zoeken, maar de wederzijdse beschuldigingen tussen Geert en Mia hebben een ontspannen relatie tussen Heidi en haar beide ouders onmogelijk gemaakt. Het leefklimaat was voortdurend vervuild door negativiteit over de ander. Fijne herinneringen aan vroeger werden meteen de grond ingeboord.

De hele situatie heeft Heidi doodsbang gemaakt om zich nog aan iemand te hechten en het huwelijk in te gaan. De enige reden waarom ze nu de stap van het huwelijk zet, is omdat ze haar angst wist te overwinnen door het geloof. Op de achtergrond is de onzekerheid nog aanwezig, maar haar huwelijk wordt gedragen door de vrede en de beloften van God.

Het is haar hoop dat haar ouders beiden op de bruiloft aanwezig zijn, zodat ze voor hen een getuigenis kan zijn van waartoe God in staat is. Enkele hinderpalen zijn opgedoken:

Beide ouders zijn bereid te komen, ook als de ander aanwezig is. Wat zal dit betekenen voor de huwelijksdienst en het feest?

Wie zit naast wie, want haar ouders zijn hertrouwd. Wat met de nieuwe partners? Wie wordt uitgenodigd?

Er wordt besloten het bovenstaande probleem met de ouders en de nieuwe partners te bespreken. De nieuwe vrouw van haar vader drukt het verlangen uit, zich tijdens het feest discreet op te stellen. De partner van haar moeder is agressief en belooft een flinke ruzie indien de vader van Heidi aanwezig is. Verder uit hij bedreigingen aan het adres van de voorganger van de gemeente. Het toekomstige echtpaar besluit uiteindelijk, na herhaaldelijke discussies waarin zij geprobeerd hebben de gemoederen te bedaren, de nieuwe partner van haar moeder niet op het feest uit te nodigen, waarop haar moeder weigert te komen. Het huwelijk gaat door zonder moeder, met vader en zijn partner. Ook de familie van moeders kant, waarmee ze nochtans het meest contact heeft gehad, is niet aanwezig.

Pastorale begeleiding dient aandacht te schenken aan de opvang van Heidi (en haar verloofde) in het licht van al deze conflicten. Er moet goed doordacht worden waarop de liturgie van de dienst zich zal toeleggen (het huwelijk, evangelisatie, troost in moeilijkheden, enz.).

5. AFZONDERING

Indien een ouder zich isoleert en zich terug trekt uit de sociale omgang, wordt het kind meegenomen in het isolement. Juist wanneer het nodig is betrokkenheid en vriendschap te ervaren is de afzondering het meest ramzalig.

Een huis moet geen doodse leegte, maar huiselijkheid uitademen. Maaltijden, feesten en uitnodigingen horen daar bij. Hier ligt ook een taak voor de gemeente om de gescheiden ouder en de kinderen niet links te laten liggen, maar uit te nodigen en ook zelf bij hen op bezoek te gaan. Alleenstaande ouders met kinderen worden vaak niet als volwaardig gezin aangezien. Toch hebben ook zij een thuis en is het voor hen belangrijk om anderen, ondanks de gebrokenheid, in dat thuis te laten delen.

Oorspronkelijk verschenen in Tijdschrift voor Theologie en Pastorale Counseling

6de jaargang, 4de kwartaal 1994, nr. 24, p 7-14

© Centrum voor Pastorale Counseling v.z.w.

U kunt dit artikel voor persoonlijk gebruik downloaden en printen in de layout waarin het zich bevindt. Kopiëren voor gebruik in eigen gemeente, bijbelstudiegroep, etc., is toegestaan. Kopieën mogen niet verkocht worden voor een bedrag dat hoger is dan de werkelijke kopiekosten. Het is niet toegestaan in de tekst wijzigingen aan te brengen of delen van de tekst afzonderlijk te publiceren. Voor overname van de tekst via een tijdschrift, nieuwsbrief, reader, cursus, website, digitale drager of enige andere publicatie is toestemming vereist. Mail: info@devriese.eu. Website: www.devriese.eu

Contacten met anderen spelen een belangrijke rol in de identiteitsgroei van het kind. Dit is zeker het geval indien het contact met de ouder die weg is, miniem is. Voorbeelden buitenshuis zijn dan cruciaal: in de gemeente, de sportclub, de jeugdbeweging, enz. Vooral de gemeente heeft een opdracht in het laten zien van goede gezinsvoorbeelden, zodat het kind niet afkerig wordt van het huwelijk, maar er Gods zegen in kan zien. Jeugdleiders spelen dikwijls een centrale rol in de opvang van probleemkinderen. Kinderen trekken zich op aan voorbeelden. Daarom moet een gepaste vriendenkring gestimuleerd worden. Zeker de gemeente, het gezin Gods, kan een stukje van de breuk in het gezin opvangen. Dat hoeft niet geforceerd te gebeuren. Kan er na de gemeentesamenkomst spontaan aandacht zijn voor de kinderen, of zijn de volwassenen zo met zichzelf bezig dat ze de kans om kinderen ook 's zondags emotioneel en geestelijk te verzorgen laat liggen? Wordt er op bezoek gegaan bij gescheiden ouders met kinderen, of worden die gezinnen eerder als een bedreiging ervaren? Kunnen deze gezinnen vriend aan huis zijn bij een ander echtpaar in de gemeente? Is er een man in de gemeente die zich het lot van een jongetje aantrekt (als vader weg is) en een vrouw die met het meisje optrekt (als moeder weg is)? Kan dat op zo'n wijze dat de betrokkenheid van die man of vrouw niet leidt tot ongezonde relaties, het onder druk zetten van hun eigen gezin, of betrokken partij te worden in de echtelijke ruzie?

Voorbeeld

(van hoe het isolement niet opgelost moet worden).

Rudy en Marga zijn 12 jaar getrouwd. Ze zijn niet gescheiden, maar door zaken is Rudy haast nooit thuis. Tom, een vriend van het echtpaar, heeft zich het lot van Marga aangetrokken en komt na verloop van tijd bijna dagelijks helpen. Aanvankelijk, in een crisissituatie, was dit aangewezen. Later, na de crisis, ging Tom hiermee door. Marga begon haar leven met Tom te delen, en geraakte emotioneel helemaal los van Rudy. Zij hechtte zich volledig aan Tom, net als de kinderen. De vrouw van Tom begon dit vervelend te vinden, maar liet toch toe dat Tom dagelijks na zijn werk bij Marga langs ging om te helpen. Ze wilde hiermee haar bereidheid uitdrukken om Marga te helpen en zodoende de Heer te dienen.

Problemen:

Marga ontwikkelt een grotere intimiteit met Tom dan met haar eigen man. Alhoewel er nooit sprake was van overspel, ontstond er toch een veel te hechte band tussen Marga en Tom.

Rudy ging gewoon verder met de zaken en kwam voor zichzelf tot de conclusie dat Marga hem niet nodig had. Hij wilde geen tijd investeren in het zoeken van pastorale hulp zolang Tom aan huis kwam.

Tom was zich van geen kwaad bewust, maar praatte zijn vrouw een boel schuldgevoelens aan wanneer zij het aandurfde om vragen te stellen omtrent de relatie die hij met Marga opbouwde.

De kinderen bouwden met Tom een relatie op die eigenlijk aan hun vader voorbehouden had moeten blijven. (Het ging, bijvoorbeeld, zo ver dat Tom hen regelmatig in bed stopte.)

Marga durfde het risico niet te nemen om Tom aan de deur te zetten. De kans dat Rudy inderdaad zou snappen wat zij nodig had en haar de aandacht zou geven die ze van Tom kreeg, was, gezien het verleden, bijzonder klein. Hierdoor sloot ze ook de deur voor huwelijkspastoraat.

Oorspronkelijk verschenen in Tijdschrift voor Theologie en Pastorale Counseling

6de jaargang, 4de kwartaal 1994, nr. 24, p 7-14

© Centrum voor Pastorale Counseling v.z.w.

U kunt dit artikel voor persoonlijk gebruik downloaden en printen in de layout waarin het zich bevindt. Kopiëren voor gebruik in eigen gemeente, bijbelstudiegroep, etc., is toegestaan. Kopieën mogen niet verkocht worden voor een bedrag dat hoger is dan de werkelijke kopiekosten. Het is niet toegestaan in de tekst wijzigingen aan te brengen of delen van de tekst afzonderlijk te publiceren. Voor overname van de tekst via een tijdschrift, nieuwsbrief, reader, cursus, website, digitale drager of enige andere publicatie is toestemming vereist. Mail: info@devriese.eu. Website: www.devriese.eu

De goedbedoelde betrokkenheid van Tom onttaarde in het in stand houden van de problemen in het gezin van Marga en Rudy, en ondermijnde Toms eigen huwelijk.

Op dit moment overweegt Toms vrouw van hem te scheiden indien hij Marga niet los laat. Tom beschuldigt zijn vrouw van liefdeloosheid en een gebrek aan toewijding aan de Heer. De oudsten van de gemeente hebben Tom vermaand, maar zijn conclusie is dat, behalve hij, niemand begrijpt in welke ellende Marga zit en dat zijn motieven volkomen zuiver zijn. Tom heeft geen begrip van de ellende die hij zijn eigen gezin aandoet.

Waar ging het fout?

Indien er omwille van een crisis dagelijks hulp nodig was, dan had die hulp vanaf het begin beperkt moeten zijn in de tijd. Die hulp kon, met het oog op het voorkómen van ongewenste relaties, ook beter door een vrouw gegeven worden dan door een man. Misschien was een verscheidenheid aan hulpgevers meer aangewezen (in plaats van altijd dezelfde persoon). De sociale contacten voor Marga en de kinderen hadden op verschillende niveaus moeten liggen (de gemeente, een goede vriendin, een echtpaar dat hen uitnodigt, de jeugdclub, een jeugdleider, enz.). Op langere termijn hadden zich een paar echtparen over Marga kunnen ontfermen, in plaats van dat ze zich emotioneel aan één bond. Was er niemand in de gemeente die met Rudy een vriendschapsrelatie kon opbouwen? De verscheidenheid in het aanbieden van relaties vanuit de gemeente zou Rudy een kans gegeven hebben om gemakkelijker betrokken te geraken bij het gezinsgebeuren én bij de gemeente. De exclusieve hulp van Tom plaatste beide mannen in een concurrentiepositie.

Tom had niet moeten toestaan dat hij emotioneel meer betrokken werd bij een andere vrouw dan de zijne.

De gemeente had veel eerder moeten ingrijpen.

6. PROBEREN VADER EN MOEDER VOOR DE KINDEREN TE ZIJN

Alleenstaande ouders moeten niet proberen vader én moeder te zijn. Een goede vader zijn of een goede moeder zijn is al moeilijk genoeg. Alleenstaande ouders hebben het daar nog extra moeilijk mee, want hun taken zijn meestal meer verscheiden en zwaarder om dragen: werken, huishouding, schooltaken van de kinderen nakijken, gezelligheid organiseren, enz. Alleenstaande ouders hebben weinig vrije tijd.

Er kan het best gewerkt worden aan gerichte aandacht, binnen de mate van het mogelijke. Zinvol open contact tussen ouder en kind moet zoveel mogelijk tot stand gebracht worden.

Uiteraard zullen kinderen met slechts één ouder iets missen. Scheidingen snijden diepe wonden. Het zich fixeren op de wonde helpt niet ze te genezen. Ouders moeten binnen de mate van hun eigen mogelijkheden qua tijd, talenten en persoonlijkheid hun eigen rol zo goed mogelijk vervullen.

Voorbeeld

Na hun scheiding stond Marga alleen voor de opvoeding van drie kinderen. De rolverdeling in het gezin was altijd eenvoudig geweest. Zij was als moeder verzorgend en emotioneel betrokken. Haar man stond borg voor het gezag: ingrijpen als het nodig was, hardhandig indien het niet anders kon. Nu voelde

Oorspronkelijk verschenen in Tijdschrift voor Theologie en Pastorale Counseling

6de jaargang, 4de kwartaal 1994, nr. 24, p 7-14

© Centrum voor Pastorale Counseling v.z.w.

U kunt dit artikel voor persoonlijk gebruik downloaden en printen in de layout waarin het zich bevindt. Kopiëren voor gebruik in eigen gemeente, bijbelstudiegroep, etc., is toegestaan. Kopieën mogen niet verkocht worden voor een bedrag dat hoger is dan de werkelijke kopiekosten. Het is niet toegestaan in de tekst wijzigingen aan te brengen of delen van de tekst afzonderlijk te publiceren. Voor overname van de tekst via een tijdschrift, nieuwsbrief, reader, cursus, website, digitale drager of enige andere publicatie is toestemming vereist. Mail: info@devriese.eu. Website: www.devriese.eu

Marga zich in een rol gedrongen die ze niet zag zitten. Moest zij nu ook proberen om met gezag op te treden? Ze raakte helemaal overspannen.

Waar staat echter in de Bijbel dat moeders moeten verzorgen en dat vaders per definitie moeten straffen? Is er niet veeleer een taakverdeling nodig die beide echtgenoten helpt hun beste gaven in te zetten om daarmee in wederzijdse aanvulling hun kinderen op te voeden? Proberen te zijn zoals de ander was brengt onvermijdelijk problemen.

Marga mag haar gezag leren uitoefenen zoals dat bij haar als persoon past. Haar gezag hangt niet af van een hardhandig optreden, zoals haar man dat deed, maar van het feit dat ze moeder is en met *haar* persoonlijkheid en gaven de kinderen opvoedt.

Uiteraard is er een leegte: de rol van haar man is verdwenen en zij kan die niet (helemaal) opvullen. Zij mag haar eigen accenten en persoon laten doorwegen.

Ligt hier ook een taak voor de gemeente om de kinderen contact te laten hebben met gezagsfiguren die anders functioneren dan Marga? Kan de 'verarming' na de scheiding gedeeltelijk opgevangen worden door relaties in de gemeente?

Indien Marga plots streng gaat reageren, verliezen de kinderen niet alleen hun vader, maar krijgen ze ook een moeder die ze nooit gekend hebben. Zo geraken ze moeder ook kwijt. Het vraagt van Marga geduld om balans te vinden in haar nieuwe rol als alleenstaande ouder, maar het belangrijkste nu is om de vertrouwensrelatie met de kinderen niet te schaden door plots anders te reageren dan hoe ze feitelijk is.

7. DE KINDEREN ALS STEUN GEBRUIKEN

Alleenstaande ouders lopen het risico 1 Petr. 5:7 te vervangen door "Werpt al uw bekommernis op uw kinderen, want zij zorgen voor u". Dit is speciaal het geval indien een kind de indruk wekt een zekere volwassenheid aan de dag te leggen.

Kinderen moeten echter geen slachtoffers zijn van het verleden van hun ouders. Zij moeten de pijn van de ouders niet dragen. Zij kunnen de rol van de volwassene die troost en bemoedigt niet spelen. Zij behoren allereerst te ontvangen, niet te dragen.

Indien een kind te veel moet dragen, ontstaan er mogelijk allerlei emotionele en gedragsproblemen. Er ontstaat een onevenwicht tussen de verstandelijke en de emotionele ontwikkeling. Verstandelijk lijken dergelijke kinderen vóór op hun leeftijd, maar emotioneel zijn ze in elk geval niet voorop, en meestal zelfs achterop, omwille van de conflicten die er geweest zijn. De emoties worden echter uitgeschakeld en het kind overleeft schijnbaar met veel stabiliteit de problemen. Later komen de onverwerkte emoties toch naar boven. Vroeg of laat breekt de veer.

Voorbeeld

Sandra groeide op als oudste dochter. Na de scheiding van haar ouders, toen ze 11 jaar oud was, werd ze al gauw ingeschakeld om te helpen in de huishouding. Ze wist wel van aanpakken. Terwijl mama nog op het werk was, zorgde zij voor de opvang van de jongere kinderen na de schooltijd. Ze was druk bezig met het zorgen voor iedereen, inclusief het luisteren naar haar moeder wanneer deze een moeilijke dag op kantoor had. Ze zorgde voor alles en iedereen, behalve voor zichzelf.

Oorspronkelijk verschenen in Tijdschrift voor Theologie en Pastorale Counseling

6de jaargang, 4de kwartaal 1994, nr. 24, p 7-14

© Centrum voor Pastorale Counseling v.z.w.

U kunt dit artikel voor persoonlijk gebruik downloaden en printen in de layout waarin het zich bevindt. Kopiëren voor gebruik in eigen gemeente, bijbelstudiegroep, etc., is toegestaan. Kopieën mogen niet verkocht worden voor een bedrag dat hoger is dan de werkelijke kopiekosten. Het is niet toegestaan in de tekst wijzigingen aan te brengen of delen van de tekst afzonderlijk te publiceren. Voor overname van de tekst via een tijdschrift, nieuwsbrief, reader, cursus, website, digitale drager of enige andere publicatie is toestemming vereist. Mail: info@devriese.eu. Website: www.devriese.eu

Nu is ze een jonge vrouw die voor het oog van de mensen actief en zelfstandig is. Er wordt vaak op haar beroep gedaan. Ze staat dan ook klaar: ze voelt zich verplicht om aan de verwachtingen van de anderen te voldoen en wanneer ze druk bezig is, wordt ze tenminste niet met haar eigen leegte geconfronteerd. Druk is een doeltreffende vlucht en bescherming tegen ondraaglijke emoties. De meeste mensen denken dat Sandra een fantastische vrouw is. Dat is ze ook, maar haar activisme ondermijnt stap voor stap haar gezondheid. Hoe meer beroep er op haar gedaan wordt, hoe harder ze werkt, en hoe verder ze van huis is wat betreft het omgaan met zichzelf en haar verleden.

Oorspronkelijk verschenen in Tijdschrift voor Theologie en Pastorale Counseling
6de jaargang, 4de kwartaal 1994, nr. 24, p 7-14
© Centrum voor Pastorale Counseling v.z.w.

U kunt dit artikel voor persoonlijk gebruik downloaden en printen in de layout waarin het zich bevindt. Kopiëren voor gebruik in eigen gemeente, bijbelstudiegroep, etc., is toegestaan. Kopieën mogen niet verkocht worden voor een bedrag dat hoger is dan de werkelijke kopiekosten. Het is niet toegestaan in de tekst wijzigingen aan te brengen of delen van de tekst afzonderlijk te publiceren. Voor overname van de tekst via een tijdschrift, nieuwsbrief, reader, cursus, website, digitale drager of enige andere publicatie is toestemming vereist. Mail: info@devriese.eu. Website: www.devriese.eu